

สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 The Essential Competencies of A Professional Accountant in the 21st Century

กาญจนา จินดานิล^{1*} และ ชิตพิพัทธ์ ชิตสกุล²
Kanchana Jindanil^{1*} and Chitipat Chitsakul²

*Corresponding author, e-mail: kanpnru@hotmail.com

Received: November 13th, 2022; Revised: May 18th, 2023; Accepted: May 25th, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 เพื่อค้นหาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะหรือความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นั้นว่าประกอบด้วยรายละเอียดอะไรบ้างในแต่ละด้านทั้งนี้ เพื่อนำผลจากการศึกษามาประยุกต์ใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ด้านความรู้หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความเชี่ยวชาญด้านมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชี การจัดทำรายงานตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและการวิเคราะห์ทางการเงิน การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี การใช้ระบบสารสนเทศทางบัญชี และความรู้ด้านประมวลรัษฎากร กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการคำนวณและตัวเลข ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านคุณลักษณะที่จำเป็น ได้แก่ การมีภาวะผู้นำ จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม หลักธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาในเรื่องนี้ องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบทางด้านบัญชีในองค์กร ทั้งในด้านการสรรหาและคัดเลือก ด้านการวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการจ่ายค่าตอบแทนที่จูงใจให้แก่บุคลากรขององค์กร ทั้งนี้ เพื่อให้บุคลากรขององค์กรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: สมรรถนะ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ศตวรรษที่ 21

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และผู้สอบบัญชีภาษีอากร กรมสรรพากร

Assistant Professor in Bachelor of Business Administration in Human Resource Management, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University. And Tax Auditor, The Revenue Department.

² อาจารย์ ประจำหลักสูตร บัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Lecturer in Bachelor of Accountancy, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University.

Abstract

This paper aimed to study with essential competencies for accounting professionals in the 21st century are to explore the knowledge, skills, and attributes necessary for accountants in this era. This aims to identify what aspects comprise these competencies in each dimension. The findings from this study can be applied to accounting professionals in adapting to the changing environment of the present, based on relevant theoretical concepts, related research works, and data analysis obtained from the study. The aspect of knowledge & essential specialization such as specialization of accounting standards & accounting audit standards, preparation of financial reporting based on financial reporting standards, financial analysis, accounting digital software, accounting information system usage, knowledge of taxation and relevant commercial and trade laws, Personal Data Protection Act. (PDP) also, Regarding the necessary foundational skills, such as communication skills, language usage skills, digital & numerical and computational skills, critical thinking skills, problem resolution skill, team work, and digital technology literacy. As for the essential attributes, they consist of leadership qualities, ethics & social responsibility, good governance & legal compliance, and professional ethics in accounting. The new knowledge gained from this study can be applied by both public and private organizations in managing personnel involved in accounting roles within the organization. This applies to various aspects such as recruitment and selection processes, human resource development planning to enhance potential and effectiveness, performance evaluation, and motivating compensation systems for organizational personnel. These efforts aim to inspire and encourage employees to contribute to the organization's success in achieving its vision and established goals.

Keywords: Competence, Professional Accountant, The 21st Century

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจที่มีการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกมากขึ้น นับว่าทำให้ธุรกิจระหว่างประเทศของไทยมีโอกาสขยายตัวไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยประเทศไทยได้ทำข้อตกลงว่าด้วยการเปิดเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) กับองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าและการลงทุนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งในปี 2558 ประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ซึ่งทำให้เกิดการเปิดกว้างของธุรกิจอย่างไร้พรมแดนไม่มีกำแพงภาษี และนำไปสู่การสร้างประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียนให้กลายเป็นตลาดหนึ่งเดียว อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินธุรกิจของประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยความสามารถจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ที่นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจขององค์กรและของประเทศไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งทางด้านความรู้ (knowledge) ด้านทักษะ (skills) และด้านคุณลักษณะ (attributes) (อัญชลี ชัยศรี, 2563 : 238) ให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนให้องค์กรและประเทศสามารถสร้างผลกำไรจากการทำธุรกิจและมีความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ นับเป็นกลยุทธ์ที่ทั้งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติมักนำมาใช้ในองค์กร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไขด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งในรูปแบบ กระบวนการ การบริหารจัดการ และโครงสร้างขององค์กร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้นและมีสมรรถนะพร้อมที่จะร่วมกันเปลี่ยนแปลงองค์กรและนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของการแข่งขันด้านธุรกิจที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ดังที่ประชุมของผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจระดับโลกได้ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาที่จะต้องไปเป็นผู้ปฏิบัติงานในสายอาชีพต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 หลังจากสำเร็จการศึกษา ไว้ดังนี้ ทักษะที่จำเป็น 16 ทักษะสำหรับนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านภาษา ทักษะด้านการคำนวณ ทักษะด้านการใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ทักษะด้านการเงิน ทักษะด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ทักษะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน ทักษะด้านการฝึกศึกษาและเรียนรู้ ทักษะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทักษะด้านความพยายามมุ่งมั่นให้บรรลุเป้าหมาย ทักษะด้านความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านภาวะผู้นำ และทักษะด้านความตระหนักรู้ในสังคมและวัฒนธรรม (วิชญะ น้อยมาลา, 2564 : 4)

นักบัญชีนับว่าเป็นสายอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กรในปัจจุบัน ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบันทึกบัญชี วางระบบบัญชี จัดทำงบการเงินเพื่อรายงานผลการดำเนินการให้กับผู้บริหารทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนได้อย่างถูกต้องแม่นยำและครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งตรงต่อเวลา ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สำคัญขาดไม่ได้ในการปฏิบัติงานดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อช่วยสนับสนุนข้อมูลด้านการบัญชีในการตัดสินใจของผู้บริหารขององค์กรทั้งในด้านการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดกำไร การศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีในศตวรรษที่ 21 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในตำแหน่งงานนักบัญชีขององค์กรในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสมและตรงกับสายงานที่รับผิดชอบให้แก่องค์กรและมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพนักบัญชีได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งนำมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการจ่ายค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและความมุ่งมั่นในการเป็นพลังร่วมกันขับเคลื่อนให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

อย่างไรก็ตามบทความนี้มุ่งเน้นนำเสนอประเด็น สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้สนใจ มีความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการประกอบการพิจารณาคัดเลือกบุคลากร การทำหลักสูตรในการส่งเสริมความรู้ความสามารถในองค์กร ให้ได้รับความรู้ อีกทั้งยังต้องเพิ่มทักษะให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเรื่องการวางแผนการทำงานให้รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ เพื่อทำให้ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลทางบัญชีสำหรับการตัดสินใจท่ามกลางสภาวะที่มีการแข่งขันกันในโลกของธุรกิจที่ต้องมีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุน พร้อมกับผลตอบแทนที่คุ้มค่าสูงสุด และตอบสนองความต้องการของผู้บริหารนั่นเองด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้เขียนบทความมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นประเด็นใหม่ที่มีความน่าสนใจเป็นการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ในแต่ละองค์กรได้อย่างเหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบจริง เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเตรียมข้อมูลด้านบัญชีให้แก่ผู้บริหารองค์กร ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการวางแผนกลยุทธ์ในการแข่งขันด้านธุรกิจและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในศตวรรษที่ 21 นั้นเอง

ในการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีในศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้ศึกษาจำเป็นต้องมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสมรรถนะ (competency) ได้แก่ ความหมายของสมรรถนะ ความสำคัญของสมรรถนะ องค์ประกอบของสมรรถนะ และประเภทของสมรรถนะ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์หาสมรรถนะที่จำเป็นของนักบัญชีในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

สมรรถนะ

ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่อยู่ภายในของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ (motive) อุปนิสัย (trait) ทักษะ (skill) จินตภาพส่วนตัว (self-image) บทบาททางสังคม (social role) และองค์ความรู้ (body of knowledge) ที่บุคคลจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มคนที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความสามารถ คุณลักษณะที่อยู่ในแต่ละบุคคลใช้เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น (Boyatzis, 1982 : 21 ; ธีระพล เจริญสุข, 2564 : 24)

ความสำคัญของสมรรถนะ

สมรรถนะ มีความสำคัญและสอดคล้องกับกลยุทธ์ และทำให้เป้าหมายของการดำเนินงานขององค์กรสำเร็จ เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน ใช้เป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมในการทำงาน รวมถึงยังมีผลในการเชื่อมโยงกับคุณภาพ และการประเมินผลงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ในยุคที่เทคโนโลยีถูกนำมาใช้ในองค์กร โดยการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานโดยเฉพาะงานทางด้านบัญชี มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว มีความแม่นยำ ถูกต้องสามารถตรวจสอบแสดงความโปร่งใส ได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งเทคโนโลยีมีหลากหลาย จำเป็นต้องคัดเลือกที่บุคลากรที่ต้องทำงานให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้ จึงต้องได้รับการกำหนด เพื่อให้สามารถค้นหาบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในองค์กร และสามารถจัดทำรายงานผลการดำเนินการ เพื่อตอบสนองความต้องการและช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในองค์กรนั่นเอง อีกทั้งสมรรถนะ ยังเป็นการผสมผสานการใช้ความรู้ คุณลักษณะ กลายเป็นความสามารถร่วมกับการบริหาร เพื่อช่วยเป็นเครื่องมือในการแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมถึงเป็นมาตรฐานการแสดงผลพฤติกรรมที่ดีของการทำงานของบุคลากร ซึ่งนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ด้วยตัวชี้วัดในการทำงานแต่ละประเภทนั่นเอง สมรรถนะ เป็นเครื่องมือช่วยในการประเมินผลการปฏิบัติงานทั่วทั้งองค์กร และยังสามารถลดความขัดแย้งในองค์กร เนื่องจากมีตัวชี้วัดที่กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจน

องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง บุคลิกลักษณะประจำตัว และแรงจูงใจ (McClelland, 1973 : 4)

1. ความรู้ (knowledge) หมายถึง ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญเช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ ความรู้ด้านบัญชี ความรู้ด้านภาษีอากร เป็นต้น

2. ทักษะ (skill) หมายถึง ความสามารถ หรือความชำนาญ หรือความถนัด ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นทักษะทางคอมพิวเตอร์ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้เป็นต้นทักษะที่เกิดขึ้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องว่องไว

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self – concept) หมายถึง เจตคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็นเช่นความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายในบุคคลนั้นเช่นคนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจ/เจตคติ (motives/attitude) หมายถึง สิ่งที่เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

นักวิชาชีพบัญชียุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานีมีองค์ประกอบของสมรรถนะนักวิชาชีพบัญชีที่สำคัญ 17 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถจัดทำ นำเสนอ และรายงานงบการเงิน 2) ความสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงิน 3) จรรยาบรรณทางวิชาชีพบัญชี 4) ความสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 5) ความสามารถในการปิดบัญชี 6) ความชำนาญทางตัวเลข 7) ความสามารถทำงานเป็นทีม 8) ความสามารถประเมินความเสี่ยงทางการเงิน 9) ความสามารถที่จะเข้าใจในข้อมูลที่ได้รับ 10) ความสามารถใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป 11) ความสามารถใช้โปรแกรมพื้นฐาน 12) ความสามารถใช้เทคโนโลยีสื่อสาร 13) ความสามารถในการตรวจสอบและซักถาม 14) ความสามารถระบุปัญหาและนำเสนอ 15) ความสุภาพอ่อนโยน 16) ความสามารถค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง และ 17) ความสามารถในการพัฒนาความรู้วิชาชีพบัญชี (พิชชาพร ธรรมรัตน์และคณะ , 2564: 1)

ประเภทของสมรรถนะ

สมรรถนะ เป็นความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่มีความจำเป็นในการทำงานของบุคคลให้สามารถประสบความสำเร็จได้ โดยมีผลงานตามเกณฑ์หรือสูงกว่า แบ่งสมรรถนะเป็น 5 ประเภท (นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์, 2555) คือ

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (personal competencies) หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวคนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัวของจาพนม ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรม และนักกีฬา เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบหรือต้องมีความพยายามสูงมาก

2. สมรรถนะเฉพาะงาน (job competencies) หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจก็ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณความสามารถในการทำบัญชีของนักบัญชี

3. สมรรถนะองค์การ (organization competencies) หมายถึง ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์การนั้นเท่านั้น เช่น บริษัท เนชั่นแนล(ประเทศไทย) จำกัด เป็นบริษัทที่มีความสามารถในการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าหรือบริษัท ฟอร์ด (มอเตอร์) จำกัดมีความสามารถในการผลิตรถยนต์ เป็นต้น หรือ บริษัท ทีโอเอ(ประเทศไทย) จำกัด มีความสามารถในการผลิตสี

4. สมรรถนะหลัก (core competencies) หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น พนักงานเลขานุการสำนักงานต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การใช้คอมพิวเตอร์

ได้ติดต่อประสานงานได้ดี หรือผู้จัดการบริษัทต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การสื่อสารการวางแผนและการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม

5. สมรรถนะในงาน (functional competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน เช่น ข้าราชการตำรวจเหมือนกันแต่มีความสามารถต่างกันบางคนมีสมรรถนะทางการสืบสวนสอบสวนบางคนมีสมรรถนะทางปราบปราม

ความหมายของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (professional accountant) หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพ 6 ด้าน คือ บัญชีด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชีด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางแผนระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่น ๆ ตามที่กฎกระทรวงกำหนดให้เป็นวิชาชีพบัญชี รวมทั้งผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี และรวมถึงหัวหน้าคณะบุคคลหรือสำนักงานผู้ประกอบวิชาชีพทั้ง 6 ด้าน ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ประกอบวิชาชีพที่ให้บริการสาธารณะ คือ ผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชี ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีอื่นๆ รวมถึงที่ปรึกษาทางวิชาชีพทั้งในส่วนของสำนักงานหรือบุคคลธรรมดาที่ให้บริการทางวิชาชีพ
2. ผู้ประกอบวิชาชีพในหน่วยงานธุรกิจ ได้แก่ ผู้บริหารสายงานบัญชี ผู้มีตำแหน่งสูงสุดสายงานบัญชีและการเงิน ซึ่งต้องเน้นและรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ตำแหน่งงานในสายบัญชีทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วยตำแหน่งงานที่สำคัญ คือ นักบัญชี ผู้จัดการฝ่าย ผู้อำนวยการฝ่าย ผู้ตรวจสอบภายใน สมุห์บัญชี คณะกรรมการตรวจสอบและผู้สอบบัญชี

วิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นวิชาชีพเฉพาะด้าน ส่งผลให้นักบัญชีจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการนำเอาความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาชีพมาบูรณาการ และประยุกต์ใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานแบบมืออาชีพ ในการวางแผนปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดไว้สำหรับนักบัญชีแบบมืออาชีพจะต้องผ่านการประเมินความสามารถทางวิชาชีพ (professional capabilities) ซึ่งเป็นการประเมินความรู้และทักษะทางด้านวิชาชีพ จริยธรรม ทักษะคิดทางวิชาชีพ จัดได้ว่าเป็นวิชาชีพที่จะต้องมีการเข้ารับการอบรมตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดและต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (lifelong learning) โดยถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาและรักษาความสามารถด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมการเป็นผู้ทำบัญชีหรือการเป็นผู้สอบบัญชี จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการเงินที่ต้องจัดทำขึ้นต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายใน คือ ผู้บริหาร พนักงาน ผู้ถือหุ้น บุคคลภายนอก ได้แก่ เจ้าหนี้ นักลงทุน กรมสรรพากร (เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย และคณะ คุณพนชกิจ, 2555; รุ่งระวี มั่งสิงค์ และชุมพล รอดแจ่ม, 2564 : 105)

ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชี นอกจากจะต้องสำเร็จการศึกษาด้านบัญชีแล้ว ควรมีความรู้ที่หลากหลาย และควรมีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการสร้างเสริมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในส่วนของสภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรฐานวิชาชีพบัญชีทั้งมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการสอบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงินอย่างมีคุณภาพ และจัดทำคู่มือช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ (วริยา ปานปรุง และคณะ, 2563 : 25)

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

วิชาชีพบัญชีมีความสำคัญต่อทุกองค์กร ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ผลงานของนักบัญชีที่จะต้องมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ผู้ที่ประกอบวิชาชีพบัญชีควรเป็นผู้ที่มีความละเอียด รอบคอบ ขยัน อดทน และมีความซื่อสัตย์ สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรประกอบด้วย ทักษะ ความรู้และความสามารถ จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และด้านเทคโนโลยีและภาษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (professional accountant of skills)

ทักษะในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อให้ได้รับผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม ตลอดจนถึงประสบความสำเร็จในวิชาชีพบัญชี ตามแนวคิดของคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีควรมีทักษะ 5 ด้าน คือ 1) ทักษะทางปัญญา 2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน 3) ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล 4) ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และ 5) ทักษะการบริหารองค์การและการจัดการทางธุรกิจ ความเป็นวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 (ณัชชา คล้ายสุบรรณ และกุสุมา คำพิทักษ์, 2562 : 2; อัญฐวัฒน์ จันทสุโพธิ์, 2564 : 54) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีควรมีทักษะ 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ทักษะทางปัญญา (cognitive skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์แต่ละสถานการณ์ โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ หลักการ กระบวนการต่าง ๆ สำหรับในการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ความเข้าใจของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในการทำบัญชี การมีทักษะความเข้าใจในวิชาชีพบัญชีการนำความรู้ทางวิชาชีพบัญชีไปใช้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์งาน การแก้ไขในปัญหาที่มีทักษะในการตัดสินใจ สอบถาม อย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีทักษะที่สามารถแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยเจอมาก่อนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจจากแหล่งต่าง ๆ

1.2 ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน (technical and functional skills) หมายถึง ความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ความชำนาญที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ความชำนาญในการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงิน ความชำนาญในมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี ประมวลรัษฎากร ตลอดจนทักษะในการประเมินความเสี่ยง และทักษะในการวัดมูลค่าต่าง ๆ

1.3 ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (personal skills) หมายถึง ทศนคติหรือพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีการเรียนรู้และมีการปรับตัว เช่น มีทักษะในความคิดริเริ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการจัดระเบียบหรือสามารถบริหารงานที่รับผิดชอบให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา ทักษะในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ทักษะในการสังเกตและการสงสัยของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทักษะในการปรับใช้จรรยาบรรณ ทักษะในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมีการเรียนรู้และยอมรับอย่างต่อเนื่องก้าวหน้า ทัศนมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และประมวลรัษฎากรที่มีการปรับเปลี่ยน (ประสุตา นาดี และคณะ, 2564 : 3)

1.4 ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร (interpersonal and communication skills) หมายถึง การทำงานร่วมกันของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้ดี ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีทักษะในการจัดการตนเอง ควบคุมอารมณ์ตนให้ได้ ตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานและตัดสินใจร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคล ทำให้

เกิดการเรียนรู้ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีระบบการทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารที่ชัดเจน ตรงไปตรงมาเข้าใจง่าย ส่งผลให้การทำงานมีความสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีและงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ได้ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เป็นสากลของผู้สอบบัญชีและนักบัญชีในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับด้านบัญชี ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเตรียมจัดทำหลักสูตรการสอนสำหรับผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพผู้สอบบัญชีและนักบัญชีให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและยังพบว่า ความรู้เบื้องต้นด้านธุรกิจและบัญชี ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะด้านการแก้ปัญหา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ รวมทั้งคุณลักษณะและความสามารถส่วนบุคคลนั้น มีความจำเป็นสำหรับผู้สอบบัญชีและนักบัญชีอย่างยิ่ง (Palmer et al., 2004 : 889)

1.5 ทักษะการบริหารองค์การและการจัดการทางธุรกิจ (organizational and business management skills) หมายถึง การที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีเข้ามามีบทบาทกับหลายหน่วยงานมากขึ้นรวมถึงมีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตามแผนที่กำหนดไว้ มีทักษะในการมุ่งใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาจัดคนให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานตามความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีการสอบทานงานเพื่อประเมินความถูกต้องของงาน การประยุกต์ใช้ทักษะของการเป็นผู้นำเพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรวางไว้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่รวดเร็วและมีความถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ในการบริหารองค์การต้องตระหนักในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมและมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำงานที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ไม่เอาเปรียบสังคมและชุมชน (นุจรี อร่ามรัตน์พันธุ์, 2561 : 4)

2. ความรู้ (knowledge) และความสามารถ (ability) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องมีความรู้ภาคทฤษฎีทางบัญชีภาคปฏิบัติ ได้แก่ หลักการบัญชีขั้นต้น การบัญชีขั้นกลาง บัญชีขั้นสูง การบัญชีต้นทุน การสอบบัญชี รวมทั้งเนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินธุรกิจ การตลาด สถิติ กฎหมายวิชาชีพทางบัญชี ภาษีอากรและบัญชีภาษีอากร การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ระบบสารสนเทศทางบัญชี และในบางมหาวิทยาลัยอาจจะมีการสอนเพิ่มเติมในรายวิชาการกลยุทธ์ทางธุรกิจ การบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน การเจรจาต่อรองทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับนักศึกษาที่จะฝึกงานด้านบัญชีพบว่า เนื่องจากสภาพแวดล้อมด้านธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีอยู่เดิม หลังจากการศึกษาวิจัยพบว่า ความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ได้แก่ หัวข้อเรื่องต่อไปนี บัญชีการเงิน บัญชีบริหาร การบริหารทางการเงิน การสอบบัญชี และภาษีอากร และยังพบว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Barac, 2009 : 19)

สำหรับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของผู้สำเร็จการศึกษาในวิชาชีพบัญชีจะมีการบูรณาการในการใช้ทักษะทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการประกอบวิชาชีพ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี รวมทั้งจัดสัมมนาโดยมีโครงการความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพากร สภาวิชาชีพบัญชี สำนักงานบัญชีคุณภาพมาจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้ เพื่อให้ทักษะเพื่อเสริมประสบการณ์ให้ผู้จะสำเร็จการศึกษาและในปีสุดท้ายของการเรียน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะมีการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานประกอบการที่เป็นสำนักงานบัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชี

ส่วนความรู้ ความสามารถนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและความสามารถในการทำบัญชี ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา ความสามารถทางด้านภาษาอากร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการพิมพ์และเกี่ยวกับตารางการคำนวณ ซึ่งองค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ ภายใต้อาณาเขตเศรษฐกิจอาเซียน ควรจะมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเยอรมัน รวมทั้งภาษาถิ่น ซึ่งจะต้องมีทักษะมากขึ้นเพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ และกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (สรวิชชุ บัญญัติ และไพฑูริย์ อินตะชน, 2559 : 167)

3. จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี (accounting professional ethics) เพื่อให้การเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อนักลงทุนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สภาวิชาชีพบัญชีมีความจำเป็นในการจัดทำข้อบังคับจรรยาบรรณใหม่ให้มีความเป็นสากล เพื่อให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ รวมทั้งให้สอดคล้องกับประมวลจรรยาบรรณของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IESBA) สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพที่ให้บริการสาธารณะและในหน่วยงานธุรกิจโดยแบ่งออกเป็น หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 หลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณ และหมวด 3 การนำหลักการพื้นฐานไปปฏิบัติ ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะหลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณเท่านั้น (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559)

หลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณ (code of ethics) ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน การรักษาความลับ พฤติกรรมทางวิชาชีพ ความโปร่งใส ดังนี้

ความซื่อสัตย์สุจริต (integrity) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตรงไปตรงมา มีความจริงใจต่อความสัมพันธทั้งทางวิชาชีพและทางธุรกิจ โดยข้อมูลที่ใช้ในการบันทึกบัญชีเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง มีการจัดทำด้วยความรอบคอบ สำหรับ ความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ (objectivity and independence) หมายถึง การไม่ยอมให้มีการขัดแย้งทางผลประโยชน์ และ ความรู้ ความสามารถ ความเอาใจใส่และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน (professional competence due care) หมายถึง เป็นการนำความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคหรือวิธีการด้วยความเอาใจใส่ ต้องใช้ความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ วิธีปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้วยความมีสติเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถและระมัดระวังรอบคอบ เช่น ในการพิจารณารับงาน ผู้สอบบัญชีจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในธุรกิจของลูกค้า หากมีความรู้เรื่องใดไม่เพียงพอ ควรรับคำแนะนำหรือใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ในการปฏิบัติงานต้องมีความระมัดระวัง รอบคอบและความชำนาญตามมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น หากมีความแตกต่างในหนังสือยืนยันยอดกับยอดคงเหลือในบัญชีลูกหนี้จะต้องตรวจสอบเพื่อหาสาเหตุ การรักษาความลับ (confidentiality) หมายถึง ไม่นำข้อมูลที่ได้จากการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น ยกเว้นเปิดเผยตามกฎหมายหรือเปิดเผยตามสิทธิทางวิชาชีพ

พฤติกรรมทางวิชาชีพ (professional behavior) หมายถึง เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ต่อผู้ถือหุ้น ต่อผู้เป็นหุ้นส่วน และ ความโปร่งใส (transparency) หมายถึง การปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับ ตามกฎหมาย ไม่ตกแต่งข้อมูล ข้อมูลสามารถตรวจสอบได้จากหลักฐานที่เกิดขึ้นจริง

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีและผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหารด้านบัญชีของบริษัทในประเทศไทย ในหัวข้อเรื่อง The impact of Accounting Ethics on Ethical Behaviours and

Decision Making of Accounting Firm Executives in Thailand พบว่าจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ นักบัญชี ผู้จัดสรรงบประมาณ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองด้านธุรกิจและพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ นักบัญชี ผู้จัดสรรงบประมาณ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรองด้านธุรกิจ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีและพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเอง มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการทำงานและการตัดสินใจในการทำงานของผู้บริหารด้านบัญชีในบริษัทโดยตรง หรือผู้บริหารด้านบัญชีในบริษัททำงานและตัดสินใจด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต และเที่ยงธรรมมากขึ้นขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีและพฤติกรรมด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีนั่นเอง (Thipwiwatpotjana and Bootnoi, 2019 : 180 ; สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561)

4. เทคโนโลยีและภาษา (language and technology) เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททั้งในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงาน การใช้เทคโนโลยี (use of technology) ของนักบัญชีจะช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขที่มีปริมาณมากให้เสร็จในเวลาอันรวดเร็ว โดยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการใช้ สามารถแก้ไขปัญหาในกรณีคอมพิวเตอร์ขัดข้องระหว่างปฏิบัติงาน สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี เช่น โปรแกรม express หรือโปรแกรม module ได้ พัฒนาทักษะโดยการนำเทคโนโลยีมาบริหารจัดการระบบบัญชี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลอย่างมีระบบเพื่อให้สามารถจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความถูกต้องของข้อมูลด้านบัญชีมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดความผิดพลาดได้ เพราะมีความแม่นยำมากกว่าการทำงานของคน อีกทั้งเพิ่มความยืดหยุ่นในการใช้งานได้มาก ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เพิ่มระบบความปลอดภัยให้กับข้อมูลและเอกสารทางการเงินบัญชี ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจึงต้องมีทักษะและความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้งานทางบัญชีได้ดี (นันทวรรณ บุญช่วย, 2563 : 22)

ผู้วางระบบบัญชี มีความสามารถในการใช้ภาษาจีนกลาง ภาษาอังกฤษ ภาษาฮินดู ภาษาสเปนหรือภาษาญี่ปุ่นฯ โดยมีทักษะในการสื่อสารที่ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ตรงไปตรงมาและตรงประเด็นจะช่วยลดอุปสรรคในปัจจุบันได้มีการนำระบบออนไลน์เข้ามาใช้ในการยื่นงบการเงินของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า การยื่นแบบและชำระภาษีทุกประเภทของกรมสรรพากร ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรศึกษาหาความรู้ในระบบออนไลน์ดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการนำส่งงบการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ DBD e-Filing และ E-FILING ยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์

ปัจจุบันโลกไร้พรมแดน ภาษาและเทคโนโลยีนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง การใช้ทักษะในการสื่อสารทักษะในการร่วมมือหรือการร่วมลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะต้องให้ข้อมูล การพูดโน้มน้าว การพูดเสนอความคิดเห็น หากฝ่ายบัญชี ผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชีหรือในการทำงานแต่กลับสามารถขยายฐานลูกค้าได้หลากหลายมากขึ้นโดยไม่ต้องให้ล้าเป็นคนกลางในการสื่อสาร ส่งผลให้ผู้รับบริการรู้สึกมั่นใจมากขึ้น เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและให้ประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ทีมงานหรือองค์กร นอกจากนี้ การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และทำธุรกรรมต่าง ๆ โดยผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจนับเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ในการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักบัญชีในศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากจะศึกษาเกี่ยวกับความหมายของสมรรถนะ ความสำคัญของสมรรถนะ องค์ประกอบของสมรรถนะ และประเภทของสมรรถนะแล้ว ผู้ศึกษาจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นของผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร รวมทั้งส่งผลกระทบต่อผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กร ที่อาจจำเป็นต้องเพิ่มเติมทักษะการทำงานให้สูงขึ้นจากเดิม (upskills) หรือจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ แทนทักษะเดิมที่มีอยู่ (reskills) ดังนั้นผู้ศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักบัญชีในศตวรรษที่ 21 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ทักษะที่จำเป็นของผู้ปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาและการประชุมร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรทุกสายอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจสาขาต่าง ๆ ระดับโลก (วิชญะ น้อยมาลา, 2564 : 98) ได้สรุปทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของทุกสายอาชีพในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ (learning skills) เป็นทักษะที่ใช้ในการประมวลผลและสื่อสารข้อมูล ซึ่งรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร ประกอบด้วยทักษะ 4 ทักษะ คือ ความคิดเชิงคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา (critical thinking) การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีม (collaboration) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การสื่อสาร (communication)

2. ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (literacy skills) เป็นทักษะที่ใช้ในการพัฒนานักวิจัยและนักคิดที่มีความรู้และรอบรู้ ซึ่งรวมถึงการรู้สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันเทคโนโลยีซึ่งทั้งหมดนี้มุ่งเน้นไปที่ความสามารถของคนในการประเมินและประมวลผลข้อมูลใหม่โดยเฉพาะข้อมูลที่พบทางออนไลน์ประกอบด้วยทักษะพื้นฐาน 6 ทักษะ คือ การใช้ภาษา (literacy) การคำนวณ (numeracy) การใช้เทคโนโลยี (ict literacy)

การใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว (scientific literacy) การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม (cultural & civic literacy) และการจัดการด้านการเงิน (financial literacy)

3. ทักษะชีวิต (life skills) ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความรอบรู้ที่สามารถเจริญเติบโตได้ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ประกอบด้วย 6 ทักษะ คือ ความอยากรู้อยากเห็นใฝ่เรียนรู้ (curiosity) การริเริ่มสร้างสรรค์ (initiative) ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (persistence/grit) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม (adaptability) ความเป็นผู้นำ (leadership) และความตระหนักรู้ถึงสังคมและวัฒนธรรม (social & cultural awareness)

ทักษะการรู้ดิจิทัล

ทักษะการรู้ดิจิทัล (digital literacy) สำหรับการเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากการเรียนในปัจจุบันได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบไปด้วยการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างแล็ปท็อปแท็บเล็ตโทรศัพท์เคลื่อนที่ การส่งข้อมูลผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์การติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนผ่านสื่อสังคมออนไลน์สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปทำให้ความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไม่ได้มีแค่ความรู้ในเนื้อหาเท่านั้นแต่ยังต้องรวมไปถึงทักษะด้านข้อมูลและการสื่อสารทักษะในการคิดและการแก้ปัญหาทักษะการมีกรู้ดิจิทัลเป็นทักษะในการค้นหา การประเมินผลการใช้ร่วมกันและการสร้างเนื้อหาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตความสามารถสำหรับ

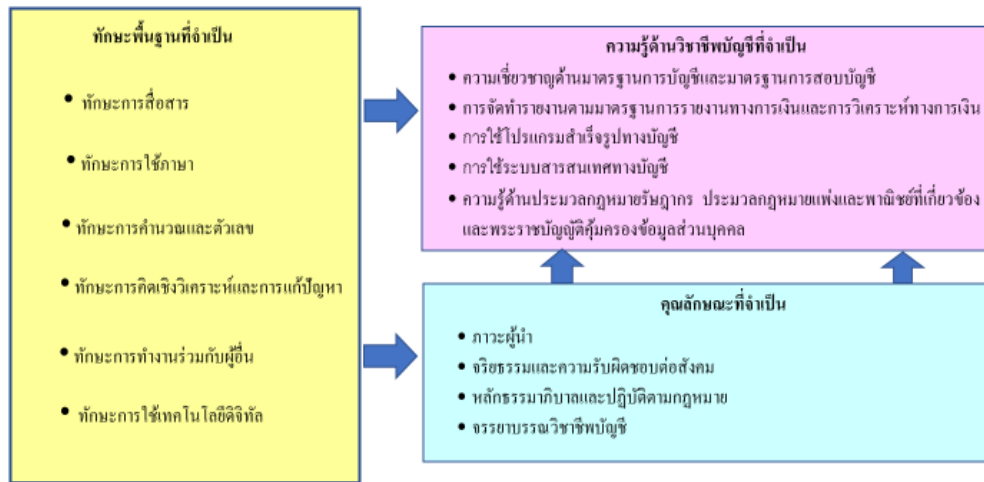
ทักษะการรู้ดิจิทัลสามารถแบ่งเป็นส่วนสำคัญ 3 ส่วนได้แก่ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2559)

1. การใช้ (use) หมายถึงทักษะมวลรวมในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่หลากหลายตั้งแต่พื้นฐานเช่นการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้นไปถึงเทคนิคขั้นสูงสำหรับการเข้าถึงและใช้ความรู้เช่นการใช้โปรแกรมค้นหา (search engine) รวมถึงเทคโนโลยีอุบัติใหม่เช่นคลาวด์คอมพิวติง (cloud computing)
2. การเข้าใจ (understand) หมายถึงทักษะที่ช่วยให้เกิดความคิดวิเคราะห์ประเมินสังเคราะห์สื่อดิจิทัลจนทำให้เข้าใจถึงบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาอันๆการพัฒนาทักษะการจัดการสารสนเทศและความรับผิดชอบต่อสิทธิความเป็นเจ้าของการมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล
3. การสร้างสรรค์ (create) หมายถึงทักษะในการผลิตหรือสร้างเนื้อหาผ่านเทคโนโลยีที่หลากหลายอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์การสื่อสารโดยใช้ความหลากหลายของสื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือโดยคำนึงถึงจริยธรรมการปฏิบัติทางสังคมและการสะท้อนสิ่งที่ฝังอยู่ในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตประจำวัน

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจดิจิทัลกับสมรรถนะ

ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คนส่วนใหญ่จะนึกถึงทักษะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เบื้องต้นทั้งเรื่องของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ส่วนติดต่อผู้ใช้ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่นการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ต่อพ่วงคอมพิวเตอร์ (peripherals) ต่าง ๆ ซึ่งทักษะของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรจะประกอบด้วยทักษะในการใช้ความหลากหลายของการใช้งานเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านการทำงานของเทคโนโลยีที่ต้องรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศดิจิทัลการทำงานร่วมกันทางออนไลน์ และการสร้างความตระหนักรู้ในการใช้เทคโนโลยีทั้งหมดนี้เราเรียกว่าเป็น “ทักษะการรู้ดิจิทัล” การรู้ดิจิทัลเป็นทักษะของบุคคลในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อที่จะเข้าถึงสามารถสื่อสารกันเพื่อใช้ในการจัดการ วิเคราะห์ประเมินผลสารสนเทศ นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ และสื่อสารไปยังผู้อื่นได้ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบใหม่ มีผลต่อสังคมโดยรวมในการสร้างโอกาสการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์ เกิดนวัตกรรม ทักษะการรู้ดิจิทัลเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ (information literacy) ผู้ใช้ควรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อค้นหา ประเมิน สร้าง และสื่อสารสารสนเทศดิจิทัล โดยใช้ทั้งทักษะพุทธิพิสัยและทักษะทางเทคนิคโดยเป็นการใช้งานอย่างมีวิจารณญาณและมีความตระหนักรู้ทางสังคม (เด่นพงษ์ สุดภักดี, 2557 : 38 ; แวตตา เตชาทวิวรรณ, 2559 : 22)

องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21

รูปที่ 1 สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21

ที่มา : กาญจนา จินตานิล และชิตติพัทธ์ ชิตสกุล

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ได้พบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 ที่นำมาสรุปเป็นแบบจำลอง (model) ได้ดังนี้ ด้านความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถหลักหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความเชี่ยวชาญด้านมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชี การจัดทำรายงานตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี การระบบสารสนเทศทางบัญชี และความรู้ด้านประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการคำนวณและตัวเลข ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในการทำงานได้อย่างยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือของผู้อื่นในสังคม ได้แก่ การมีภาวะผู้นำ จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม หลักธรรมาภิบาลและการปฏิบัติตามกฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

สรุป

จากการศึกษาเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นจำนวน 6 ด้าน ความรู้ด้านวิชาชีพบัญชีที่จำเป็นจำนวน 5 ด้าน และคุณลักษณะที่จำเป็นจำนวน 4 ด้าน ซึ่งองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่ต้องการมารับเข้ามาปฏิบัติงานทางด้านบัญชีในองค์กรได้อย่างเหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางด้านบัญชีขององค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น สามารถนำไปเป็นแนวทางการตั้งเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านบัญชีขององค์กรได้อย่างเหมาะสมและเที่ยงธรรม รวมทั้งยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการให้แก่บุคลากรทางด้านบัญชีขององค์กรได้อย่างเหมาะสมและจูงใจ ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและช่วยสนับสนุนให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย และดนุชา คุณพนิกิจ, (2555). IES2 ต่อการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชี. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 34(134) : 162
- ณัชชา คล้ายสุบรรณ และกุสุมา คำพิทักษ์. (2562). คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในยุคดิจิทัล. *วารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 11(1), 1-14.
- เด่นพงษ์ สุดภักดี. (2557). แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลเนทีฟ, *Veridian E-Journal, Silpakorn University มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 12, 1630-1642
- ธีระพล เจริญสุข. (2564). *การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. (2555). *ประเภทของสมรรถนะ*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2566, จาก : <http://www.gotoknow.org/posts/501771>.
- นุจรี อร่ามพันธ์. (2561). *ทักษะทางวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีองค์กรรัฐวิสาหกิจในศตวรรษที่ 21 : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคกลาง)*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นันทวรรณ บุญช่วย (2563). ยุคพลิกผันทางเทคโนโลยีกับการพัฒนานักบัญชีนวัตกรรม. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 3(1), 15-26.
- ประสุตา นาดี, ธวัชพร โคนพันธ์, กมลลักษณ์ มาตราข, ทศนัย นาทัน, ดวัน ทศนบรรลือ, ปานชีวา กุลีสูงเนิน, ศุภาพิชญ์ ตรงวัฒนาวุฒิ, บุษยมาส เทียนกระจำง, พรพิมล หว่างพัฒน์, และ ศุภกัญญา ภูทองกิ่ง. (2564). สมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล: ทักษะการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศิลปศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 8(2), 3-18.
- พิชชาพร ธรรมรัตน์, สุวิมล ตีรกานันท์และกมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2564). การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะนักวิชาชีพบัญชียุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 38 (103), 14 - 23.

- รุ่งระวี มั่งสิงห์ และชุมพล รอดแจ่ม. (2564). สมรรถนะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคดิจิทัลตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 6(1), 100-119.
- วริยา ปานปรง, ทิวัตต์ มณีโชติ, ชัยสรล รอดยิ้ม และณัฐพงศ์ ส่งเนียม. (2563). การพัฒนารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อสมรรถนะของนักบัญชีในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 12(1), 22-35.
- วิษณุ น้อยมาลา. (2564). ทักษะจำเป็นของการทำงานในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 3(1), 45-57.
- แววตา เตชาทวิวรรณ. (2559). *การรู้สารสนเทศสำหรับการเรียบเรียงโครงงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). *มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (ฉบับปรับปรุง Volume 2015)* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2565, จาก <http://www.fap.or.th/มาตรฐานวิชาชีพบัญชี/มาตรฐานการศึกษาและเทคโนโลยี.html>.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). *ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 29 เมษายน 2566, จาก : <http://www.tfac.or.th/Article/Detai/66980>.
- สรันษ บัญญัติ และไพฑูรย์ อินตะขัน. (2559). การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 9(1), 167-177.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2559). *การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy)* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2565, จาก : <https://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/142-knowledges/2632>.
- อัญชลี ชัยศรี. (2563). การบริหารทรัพยากรมนุษย์บนพื้นฐานสมรรถนะ. *วารสารวิชาการ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย บุรีรัมย์*, 5(2), 54-65.
- อัฐวัฒน์ จันทสุทโธ. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีในประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 13(3) : 52-63.
- Barac, K. (2009). South African training offers 's perception of the knowledge and skills requirements of entry-level trainee accountants. University of South Africa.
- Boyatzis, R. (1982). *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. New York : Wiley Inter-science.
- Mc Clelland, D. (1973). Testing for Competency Rather than for intelligence. *American Psychologist*. 28(1). 1-14.
- Palmer, K. N., Ziegenfuss, D. and Prinsker, R. (2004). *Intermotional Knowledge, skill, and abilities of auditor/accountant Evidence from recent competency studies*. Old Dominion University.
- Thipwiwatpotjana, S. and Bootnoi, N. (2019). *The impact of accounting ethics on ethical behaviors and decision making of accounting firm executives in Thailand*. MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences, 8(2), 180-194.